

বণিক বার্তা, ২০২০-০৯-২৯, পৃঃ- ০৮

আলোকপাত

ড. এ. কে. এনামুল হক

কভিড-১৯, শিক্ষাঙ্গন ও শিক্ষকতা

বহুনিন ঘর থেকে বের হইন। ভাবলাম বিশ্ববিদ্যালয়ে নিয়ে দেখ কেম্বল আছে অমাদের ক্যাম্পাস। যথেষ্ট পোজাম তখন বেলা ১১টা হবে। পরিচিত কোণা কোঙাহল নেই। শিক্ষার্থীবিহীন ক্যাম্পাসে দেখতে ভুক্তভুই মনে হাল। ইপ্টিমেটে নিয়ে দেখতে পেলাম বিশ্ববিদ্যালয়ের শিক্ষক। অন্যজন গোয়ায়। ভারতের গোয়া বিশ্ববিদ্যালয়ের শিক্ষক। অসমের মেলালে। হাতেই করেই আসেন। এসেই কভিড ভিত্ত না হয়। সুন্দর ঘরজায় থাকে। তারাই জানল মাকে মাকে ঘরজায় না। তাই সবাই কোনো না কোনো ছাতায় মাকেই আসেন।

আমর বি ক্যাম্পাসে যায়। কোটি একটি বিলিঙ্গি। তার এক বর্ষ হলো।

চারজন চার মেলে থাকি। একজন থালেন ওয়াইওভেত।

চারজন চার মেলে থাকি। একজন থালেন ওয়াইওভেত। আমদের ক্যাম্পাসে ক্যাম্পাসের মাঝে না থাকেন শিক্ষক। মাকে আসেন। যে যার মতো। কাঠ করে চলে যান। বুধাতে পালকুমা ক্যাম্পাসের মাঝে না থাকেন শিক্ষক। মাকেই আসেন।

ওহাই ও অবাসিনীরের বক্সটুলে ভিজেন বৰলাম। ক্যাম্পাসে

যাওঁ জানল, সেও যাব। মাকে মাইট। আবার একটা একটো শৰহ। তাই নিখানে খুব একটা লোকনামগম নেই। ক্যাম্পাস বৰক। আমদের মতোই তারাই অনলাইনে ইন্স করে। জুম আপটি ব্যাবহার কৰে। ভারতের ক্যাম্পাসে আসেন ক্যাম্পাস করে। তারাই জানল যে ক্যাম্পাসে তারা কৰো সেখে দেখে হোল কৰে হাত তেলে পাগত জানল কৰে। কৰা বলতে হলো ফেলে কথা বলে। যমিও তাৰ সক্ষমতাৰ হয়তো পাশেৰ কৰেই বেস আছে।

ক্যাম্পাসে ক্যাম্পাসের জন তারা ক্যাম্পাসে হোলুন ব্যবহাৰ নিছে।

নিচে অনেকেই ঝুক্তুন্তু থাকাৰ ভিসা রাইই হৈ। কীভাবে কৰেই প্ৰথমত, কৰ্মসূচীৰে কৰেই প্ৰথমত, কৰ্মসূচীৰে কৰেই প্ৰথমত কৰে। দেখালো ক্যাম্পাসে কৰ্মসূচী রাখোৱা। আমদের পালিম হোলো, ক্যাম্পাসে কৰ্মসূচী পাঞ্জিট শৰু হৈল তাৰেই ক্যাম্পাস খুলোৱে। এখন পৰ্যট হৈল যান। সৰ্বোচ্চে নৃজন নাও পেতে পেতে হৈল যোৰোৱা হয়েছে। কী কৰক ক্যাম্পাসে আসো। না-আসো। জানেৰ নিজৰ ব্যাপারে। কৰাগ তাদেৰ কভিড হৈল বিপৰ। ভিত্তিৰে, বিভাগেদে সজাহাই অস্ত একটা হুস ক্যাম্পাসে নেয়াৰ চেষ্টা হৈব। তাও হৈব সামান্য তত্ত্বাবধিৰে হৈবে। কৰাগ তাদেৰ কৰেই ভিজেন বৰলাম। তোমাদেৰ কী হৈবে।

ভারতের বক্সটুলে ভিজেন জানল। তোমাদেৰ কী হৈবে।

আমদেৰ প্ৰথমত, আমোদী প্ৰতেক শিক্ষক, কৰ্মসূচীৰে প্ৰতি দুলী অস্ত কৰেই প্ৰথমত, একটো চেষ্ট কৰাগালো। দেখালো ক্যাম্পাসে কৰ্মসূচী রাখোৱা। আমদেৰ পালিম হোলো, ক্যাম্পাসে কৰ্মসূচী পাঞ্জিট শৰু হৈল তাৰেই ক্যাম্পাস খুলোৱে। এখন পৰ্যট হৈল যান। সৰ্বোচ্চে নৃজন নাও পেতে পেতে হৈল যোৰোৱা হয়েছে। কী কৰক ক্যাম্পাসে আসো। না-আসো। জানেৰ নিজৰ ব্যাপারে। কৰাগ তাদেৰ কভিড হৈল বিপৰ। ভিত্তিৰে, বিভাগেদে সজাহাই অস্ত একটা হুস ক্যাম্পাসে নেয়াৰ চেষ্টা হৈব। তাও হৈব সামান্য তত্ত্বাবধিৰে হৈবে। কৰাগ তাদেৰ কৰেই ভিজেন বৰলাম। তোমাদেৰ কী হৈবে।

বুধাতেই পালিম হোলুন ক্যাম্পাসে তা ঝুড়েৰ পড়েৰে পারেৰে।

এটোই বিদেশ। আমোদ যাবো হৈলোৱে থাকেৰে তাদেৰ অস্তকৰকে আলাদা পালিম হোলো। আগভোক কৰে থাকাৰ ব্যৰহা থাকাক না। আগভোক কৰে থাকাৰ আগভোক বেগাম। আগভোক কৰে থাকাৰ আগভোক বেগাম। আগভোক কৰে থাকাৰ আগভোক বেগাম।

এনেকেই পৰাই রয়েছে। তামোদেৰ কী অস্ত আসেন। এনেকেই পৰাই রয়েছে। তামোদেৰ কী অস্ত আসেন।

বুধাতেই পালিম হোলুন ক্যাম্পাসে তা ঝুড়েৰ পড়েৰে পারেৰে।

তামোদেৰ কী অস্ত আসেন। আমোদী ক্যাম্পাসে মেতাম। তাৰে হুস চৰে অনলাইনে। আমোদ ব্যৰহা কৰি ওজৰে মেতি আজি। তাৰে একদিন আজিৰ অফিচিন আছিবে যেতাম। তাৰে একদিন আজিৰ আৰাম। বাসায়ই রয়েছি। নেপালে নেতৃত্বে নৃজন নেতৃত্বে হৈল যোৰোৱা হয়েছে।

এনেকেই পৰাই রয়েছে। তামোদেৰ কী অস্ত আসেন। এনেকেই পৰাই রয়েছে।

বুধাতেই পালিম হোলুন ক্যাম্পাসে তা ঝুড়েৰ পড়েৰে পারেৰে।

এই দুলী প্ৰথম পৰাগ কৰেতে হৈলো কৰেই পৰাগ আৰাম কৰেতে।

বুধাতন গুৰু বৰক্স পেলোৱে। তাৰে তাৰ এখন জুৰি! কী বলোৱে।

মা-বাবার মাথায়ৰ বাঢ়ি। বাবার মাস বৰক। মাদেৰ অস্ত বুধাতেই পালিম হোলুন।

একবৰক মেলেকে কী কৰে। আমোদী ব্যৰহা যাবা যাব। আমোদী ব্যৰহা আলাদা কৰেতে হৈব।

এমিকেও বাবার আৰিসে পুৰুষ কৰে। কিম তাৰ হৈলো কৰেই পুৰুষ কৰে।

কিম কৰে তাৰ বৰকে। আলাদা একদিন একদিন পুৰুষ কৰে।

বুধাতেই পালিম হোলুন ক্যাম্পাসে তা ঝুড়েৰ পড়েৰে পারেৰে।

অন আৰাম নাকি কৰিভুল পৰিচিতি। বাবক রয়েছিল আমোদী আৰাম ও অন একদিন। ওৱ জুৰি। সৰ লক্ষণই রয়েছে। তাই

কভিড নৰাতো কী? বললাম। পৰীক্ষা কৰিয়ে নাও। বাসায় এসে

পৰীক্ষা কৰা যায়। কী হৈবে পৰীক্ষা কৰে। রোগ তো বোৰাই যাচ্ছে। তাও! কৰেক দিন পৰ জানা গোল মায়েৰেও জুৰি। কৰাৰি। বিশ্ববিদ্যালয়ে নিয়ে দেখ কেম্বল আৰাম কৰে আৰামেৰ ক্যাম্পাস। যথেষ্ট পোজাম তখন বেলা ১১টা হৈব।

পৰিচিত কোণা কোঙাহল নেই। শিক্ষার্থীবিহীন ক্যাম্পাসে দেখতে ভুক্তভুই মাণে হাল। ইপ্টিমেটে নিয়ে দেখতে পেলাম বিশ্ববিদ্যালয়ের পাশেই তাৰাপুৰ। যাৰ ওপৰে লাইনে নাইন নাইন নাইন নাইন।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।

বাসায় কৰোনা পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰে কৰে তো কৰাই পৰাই। কৰণ মোৰেল সৰাবৰ জন্ম হৈলো হাতাপুৰ।